

ὄμιλος ἱστορικοῦ διαλόγου
καὶ ἔρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseñel
diyalog ve arařtırma derneđi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Οι εισηγήσεις, οι οποίες εμπεριέχονται στην παρούσα πρόταση, αποτελούν το όραμα μας για μια μεταρρύθμιση στη διδασκαλία της ιστορίας, η οποία φιλοδοξεί να αλλάξει την αντίληψη των μαθητών για τον κόσμο μέσα από τη διδασκαλία του πώς μελετούμε το παρελθόν και την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης. Η κατανόηση τους παρελθόντος βοηθά τους μαθητές να μάθουν πώς λειτουργεί ο κόσμος, δίνει νόημα στο παρόν τους και τους επιτρέπει να δουν το μέλλον τους. Το τελευταίο δεν υπονοεί κάποια ικανότητα πρόβλεψης του μέλλοντος αλλά την «αποφυγή της εκμετάλλευσης τους από το μέλλον» (Lee, 1992). Υπό αυτή την έννοια, η ιστορία δεν μπορεί να διδάσκει αυτό που ο Oakeshott (1983) αποκαλεί «πρακτικό παρελθόν» με στόχο την εξυπηρέτηση επίκαιρων κοινωνικών και πολιτικών στόχων. Αυτό το είδος του παρελθόντος, που αποσκοπεί στην προώθηση πρόσκαιρων ιδεών και αξιών, γίνεται σύντομα άχρηστο. Με το πέρασμα του χρόνου, οι μαθητές, οι οποίοι διδάχθηκαν αυτό το «πρακτικό παρελθόν» μένουν αβοήθητοι μπροστά στις νέες συνθήκες που καλούνται να αντιμετωπίσουν. Η Κύπρος αποτελεί παράδειγμα μιας τέτοιας περίπτωσης. Οι Κύπριοι, και από τις δύο πλευρές της διαχωριστικής γραμμής, που είχαν διδαχθεί μέσα από την προώθηση επίσημων αφηγήσεων, ότι η δική τους ομάδα ήταν πάντοτε το θύμα και οι «άλλοι» η κύρια αιτία των προβλημάτων τους, νιώθουν σήμερα δυσφορία στην επικοινωνία και την γνωριμία με αυτούς τους «άλλους» και δυσκολεύονται να δεχτούν ιδέες όπως η συμφιλίωση και η συνεργασία. Η διδασκαλία της ιστορίας, όπως ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας την οραματίζεται, μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τις αναγκαίες γνώσεις και τα απαραίτητα νοητικά εργαλεία για την κατανόηση του σύγχρονου, αλλά και του μελλοντικού κόσμου στον οποίο θα κληθούν να ζήσουν ως ενήλικες.

Για τον Όμιλο Ιστορικού Διαλόγου κι Έρευνας, η ιστορική εκπαίδευση δεν δέχεται επεμβάσεις από πολιτικές και ιδεολογικές ατζέντες, ούτε και χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την ενίσχυση του διαχωρισμού. Η ιστορική σκέψη, όχι μόνο μας βοηθά να κατανοήσουμε τους ανθρώπους του παρελθόντος, αλλά και τους σύγχρονους ανθρώπους που ζουν δίπλα ή μακριά από εμάς. Με άλλα λόγια, μαθαίνοντας να σκεφτόμαστε ιστορικά, μαθαίνουμε να καταλαβαίνουμε, να δεχόμαστε ο ένας τον άλλο και να συνεργαζόμαστε. Αυτό δεν υπονοεί, σε καμιά περίπτωση, ότι η διδασκαλία της ιστορίας θα πρέπει να μετατραπεί σε μέσο ανατροπής μιας συγκεκριμένης πολιτικής γραμμής (προώθηση εθνική υπερηφάνειας και τυφλού πατριωτισμού) προς όφελος μιας άλλης (συμφιλίωση και επαναπροσέγγιση). Η ιστορία δεν έχει να κάνει με την απόδοση κύρους και κοινών επιδιώξεων σε οποιαδήποτε ομάδα (ιδεολογική, κοινωνική, εθνική ή άλλη) ή με τη μετάδοση αποκλειστικών μύθων περί καταγωγής και ιστορικής συνέχειας. Αντίθετα, η ιστορία είναι αμερόληπτη και οικουμενική, προσαρμόζεται για να αποδεχτεί αρχές τεκμηρίωσης, υπόκειται σε διαρκή διάλογο και διαρκή αλλαγή μέσα από την πάροδο του χρόνου και βάσει νέα τεκμήρια και γνώση (Makriyianni & Psaltis, 2007). Η ιστορία έχει επίσης να κάνει με την προσπάθεια κατανόησης του παρελθόντος μέσα από τις διάφορες εκδοχές του, ούτως ώστε να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί ο κόσμος.

Οι περισσότεροι από τους μαθητές μας θα εξέλθουν του εκπαιδευτικού συστήματος και θα συνεχίσουν να αγνοούν μεγάλο μέρος του περιεχομένου της ιστορίας (γνώση γεγονότων, προσωπικοτήτων κτλ.). Ακόμα και οι επαγγελματίες ιστορικοί δεν είναι σε θέση να κατέχουν τη γνώση όλων όσων έγιναν στο παρελθόν. Επιπλέον, δεν υπάρχει καμιά εγγύηση ότι η απλή γνώση των γεγονότων του παρελθόντος, μπορεί να συνδεθεί με το παρόν και αυτά που συμβαίνουν σε αυτό και να εξακολουθεί να έχει νόημα. Αυτό για το οποίο μπορούμε να είμαστε σίγουροι, είναι το ότι εάν οι μαθητές μας εξοικειωθούν από νωρίς με την ιστορική αναζήτηση,

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseñel
diyalog ve arařtırma derneđi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

τότε δε θα είναι αβοήθητοι μπροστά στις πολλές αντικρουόμενες ιστορίες που θα συναντούν καθημερινά και θα μπορούν να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που προσφέρει η ιστορία στην αναζήτηση απαντήσεων στα νέα ερωτήματα που θα προκύπτουν.

Στις επόμενες παραγράφους παρουσιάζουμε τις προτάσεις μας για μεταρρύθμιση σε τέσσερις τομείς δράσης:

- 1) Έρευνα
- 2) Αναλυτικά προγράμματα ιστορίας
- 3) Διδακτικά εγχειρίδια
- 4) Αρχική και ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών

(1) Έρευνα

Η παρούσα κατάσταση

Η έρευνα γύρω από τη διδασκαλία της ιστορίας στην Κύπρο είναι, προς το παρόν, εξαιρετικά περιορισμένη και ασχολείται, κυρίως, με κοινωνικοπολιτικά θέματα διαμόρφωσης ταυτότητας και εθνικών αναπαραστάσεων. Υπάρχουν επίσης και κάποιες έρευνες γύρω από τα σχολικά εγχειρίδια, οι οποίες, όμως, επικεντρώνονται αποκλειστικά στο περιεχόμενο των βιβλίων και καθόλου στη διδακτική μεθοδολογία που χρησιμοποιείται. Η έρευνα γύρω από θέματα μεθοδολογίας (π.χ. ανάπτυξη εννοιών, διδακτικές μέθοδοι) είναι παντελώς απύσχα. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό μας σύστημα δε δείχνει να είναι ενημερωμένο για τη διεθνή έρευνα γύρω από τη διδασκαλία της ιστορίας.

Η πρότασή μας

Η εκπαιδευτική έρευνα είναι ένα πολύτιμο εργαλείο, το οποίο ενημερώνει τα εκπαιδευτικά συστήματα και καθοδηγεί την ανάπτυξή τους. Ειδικά στην περίπτωση της εκπαιδευτικής έρευνας στη διδασκαλία της ιστορίας στην Κύπρο, η οποία είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένη, η ανάγκη για καινοτόμες μελέτες είναι επιτακτική. Προς αυτή την κατεύθυνση, προτείνουμε τις εξής ενέργειες:

- α. Μεταρρύθμιση της διδασκαλίας της ιστορίας της Κύπρου, η οποία να βασίζεται στα δεδομένα της διεθνούς εκπαιδευτικής έρευνας
- β. Προώθηση ερευνητικών πρωτοβουλιών στην περιοχή της διδασκαλίας της ιστορίας στην Κύπρο (ειδικά σε θέματα διδακτικής μεθοδολογίας)
- γ. Προώθηση έρευνας με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών της Κύπρου με στόχο την συγκέντρωση δεδομένων (ποσοτικών και ποιοτικών) σχετικά με τις απόψεις των εκπαιδευτικών και των μαθητών γύρω από ιστορικά ζητήματα και θέματα (ποια θέματα είναι πιο δεκτικά ή μη σε παρεμβάσεις, ποια θέματα θεωρούνται πιο σημαντικά για την διοργάνωση σεμιναρίων και την παραγωγή υλικού)¹.
- δ. Ανάλυση προγραμμάτων διερεύνησης της προώθησης ιστορικής κατανόησης στην Κύπρο από οργανισμούς, ιδρύματα και πανεπιστήμια.

¹ Βλέπε επίσης: Council of Europe Report, 2004, σελ. 48.

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseel
diyalog ve arastirma dernegi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

(2) Αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας της ιστορίας

Παρούσα κατάσταση

Σήμερα, τα αναλυτικά προγράμματα διδασκαλίας της ιστορίας στην Κύπρο, τόσο στη δημοτική όσο και στη μέση εκπαίδευση, στοχεύουν κυρίως στην προώθηση της εθνικής ταυτότητας και υπερηφάνειας, και στην εκτίμηση της κληρονομιάς μας. Το όχημα για την προώθηση αυτών των στόχων είναι μια επίσημη μονολιθική, ιδιαίτερα διδακτική αφήγηση² που επικεντρώνεται στην ηθική (και συχνά στρατιωτική με την έννοια του ηρωισμού) υπεροχή του «δίκαιου έθνους μας» έναντι των ανήθικων «άλλων». Αυτή η μονολιθική αφήγηση κυριαρχείται από στρατιωτικά και πολιτικά γεγονότα του παρελθόντος με κάποιους «σπουδαίους» άντρες ως τους κύριους φορείς αλλαγών. Επιπρόσθετα, αυτή η αφήγηση επικεντρώνεται στην «εθνική» ιστορία, ενώ λιγότερη προσοχή δίνεται στην κυπριακή ιστορία, και πολύ λιγότερη στην ευρωπαϊκή και διεθνή. Αν και τα αναλυτικά περιέχουν γενικές αναφορές σε κριτική ιστορική σκέψη, δεν ασχολούνται ουσιαστικά με τις μεθοδολογικές παραμέτρους της διδασκαλίας της ιστορίας. Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω, το μάθημα της ιστορίας προσεγγίζεται και διδάσκεται ως μάθημα γλώσσας ή λογοτεχνίας, χωρίς οι μαθητές να έρχονται σε επαφή με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ιστορίας. Επιπλέον, οι προσωπικές επαφές των μαθητών με άλλες ιστορίες³ δεν αναγνωρίζονται.

Η πρότασή μας

Η ολική μεταρρύθμιση των αναλυτικών προγραμμάτων της διδασκαλίας της ιστορίας αποτελεί επιτακτική ανάγκη και ως τέτοια θα πρέπει να επικεντρωθεί σε 3 κατηγορίες στόχων: (α) γνώση περιεχομένου, (β) έννοιες και (γ) στάσεις

(α) Γνώση περιεχομένου

Η απόκτηση γνώσης περιεχομένου είναι ζωτικής σημασίας στη διδασκαλία της ιστορίας· η ιστορία, άλλωστε, έχει πρωτίστως να κάνει με το τι συνέβηκε στο παρελθόν. Η περιγραφή της γνώσης του παρελθόντος, όμως, ως απλή γνώση γεγονότων είναι απλοϊκή και προβληματική. Είναι αδύνατο να μάθει κάποιος όλα όσα έγιναν στο παρελθόν, ενώ επιπλέον συνήθως υπάρχουν διαφωνίες για το τι συνέβηκε (Lee, 1991). Αβίαστα, λοιπόν, προκύπτει το ερώτημα: Ποια γνώση περιεχομένου πρέπει να διδάσκουμε; Η απάντηση δε βρίσκεται στον εντοπισμό των γεγονότων που πρέπει να διδαχθούν, αλλά, πρωτίστως, στην επιλογή των κριτηρίων για την επιλογή περιεχομένου. Αυτά τα κριτήρια πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το βαθμό στον οποίο το επιλεγμένο περιεχόμενο βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν το παρελθόν μέσα από τοπικές, κυπριακές, ευρωπαϊκές και διεθνείς προοπτικές και το βαθμό στον οποίο προωθεί την ανάπτυξη της ιστορικής τους σκέψης.

Επιπλέον, οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να τοποθετούν τον εαυτό τους μέσα στο χρόνο (να προσανατολίζονται στο χρόνο) ώστε να μπορούν να δουν το παρόν και το μέλλον τους μέσα από το συγκείμενο του παρελθόντος. Η απλή γνώση του παρελθόντος δεν είναι αρκετή. Χρειάζονται ένα παρελθόν, το οποίο να μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή ένα παρελθόν που να μπορούν να θυμούνται (ένα παρελθόν που να αξίζει να το θυμούνται). Σύμφωνα με διεθνή ερευνητικά δεδομένα, οι μαθητές δε διαθέτουν μια εικόνα του παρελθόντος, η οποία να

² Πέρα από την προφανή ασυμβατότητα της ιστορίας (που απαιτεί αμεροληψία και αντικειμενικότητα) και των επίσημων αφηγήσεων του παρελθόντος (που είναι συνήθως μεροληπτικές και υποκειμενικές, κάτι που ισχύει και στην περίπτωση της διδασκαλίας της ιστορίας στην Κύπρο), η έρευνα δείχνει ότι η χρήση επίσημων αφηγήσεων σε πολλές περιπτώσεις δεν μπορεί να προωθήσει τους επίκαιρους πατριωτικούς της στόχους (Wertsch and Rozin, 1998) ενώ ταυτόχρονα μπορεί να προκαλέσει σοβαρά προβλήματα στην ιστορική κατανόηση (Wertsch and Penuel, 1998).

³ Τα ερευνητικά δεδομένα δίνουν έμφαση στη σημαντικότητα των ιστοριών με τις οποίες οι μαθητές έρχονται σε επαφή εκτός του σχολικού περιβάλλοντος (οι οποίες προέρχονται από την οικογένεια, τα ΜΜΕ, τους φίλους κτλ.) και οι οποίες επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές κατανοούν την σχολική ιστορία (Wertsch and Rozin, 1998, Wineburg, 2000; Levstik, 2000, 2001).

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας association
for historical dialogue
and research tarihseel
diyalog ve arastirma dernegi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

διαθέτει συνοχή, ώστε να μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν για να καταλάβουν το παρελθόν και το μέλλον (Lee, 2004). Αντί αυτού, κατέχουν αποσπασματική γνώση γύρω από γεγονότα και προσωπικότητες, η περισσότερη από την οποία ξεχνιέται πολύ σύντομα μετά τη διδασκαλία της (Lee, 2004; Shemilt, 2000). Επιπλέον, αδυνατούν να ενσωματώσουν τη νέα γνώση περιεχομένου σε αυτή που ήδη διαθέτουν με αποτέλεσμα να εκτοπίζεται η παλαιότερη γνώση προς όφελος της νεώτερης. Για να μπορέσουν να προσανατολιστούν στο χρόνο, οι μαθητές θα πρέπει να αναπτύξουν «μεγάλες εικόνες» του παρελθόντος που θα χρησιμεύουν ως ιστορικά πλαίσια. Με άλλα λόγια, οι μαθητές χρειάζεται να ανακαλύψουν τρόπους να συνενώνουν τα κομμάτια της γνώσης περιεχομένου που διαθέτουν σε μεγαλύτερα σύνολα, να επεκτείνουν την αντίληψη που έχουν για την ανθρώπινη ανάπτυξη και να εντοπίζουν στοιχεία αλλαγής και συνέχειας σε εκτεταμένες χρονικές περιόδους. Αυτά τα ιστορικά πλαίσια δεν αποτελούν σε καμιά περίπτωση σταθερές εκδοχές του παρελθόντος, ή πατροπαράδοτες εθνικές εξιστορήσεις, αλλά αναπτυξιακές αφηγήσεις αλλαγών και ευμετάβλητα πλαίσια γνώσης πάντοτε ανοικτά σε συζήτηση και νέα δεδομένα.

Με βάση τα πιο πάνω, προτείνουμε όπως η γνώση περιεχομένου που θα προσφέρεται μέσα από τα αναλυτικά προγράμματα της ιστορίας :

- α. Να δίνει ίση έμφαση στην τοπική, κυπριακή, ευρωπαϊκή και διεθνή ιστορία.
- β. Να εγκαταλείψει τη μονολιθική, μονοπροσμετρική φύση της γνώσης περιεχομένου που προσφέρεται σήμερα και να συμπεριλαμβάνει πολλαπλές προοπτικές από το τοπικό, κυπριακό, ευρωπαϊκό και διεθνές συγκείμενο, ώστε οι μαθητές να είναι ενήμεροι για αυτές και να αξιολογούν πηγές και αφηγήσεις σε σχέση με αντικρουόμενες ιστορικές αναφορές.
- γ. Να δίνει ίση έμφαση σε πτυχές της ιστορίας πέραν των στρατιωτικών και πολιτικών, όπως π.χ. η καθημερινή ζωή και οι συνθήκες εργασίας σε αστικές και αγροτικές περιοχές, η επιστήμη, η εκπαίδευση, οι κοινωνικές αλλαγές, η τεχνολογική ανάπτυξη, οι μειονότητες, οι θρησκευτικές ομάδες, η μετανάστευση, οι γυναίκες, τα παιδιά.
- δ. Να περιλαμβάνει πρόνοιες για αναγνώριση και συμπερίληψη των προσωπικών και προφορικών ιστοριών των μαθητών.
- στ. Να συνδυάζει τη διδασκαλία περιλήψεων-επισκοπήσεων μεγάλων ιστορικών περιόδων (π.χ. περίληψη των μεσαιωνικών χρόνων στην Κύπρο), θεματικών μελετών επί μεγάλων χρονικών διαστημάτων (π.χ. η ιατρική στην Κύπρο από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα, η ξηρασία από τα αρχαία χρόνια μέχρι σήμερα) και εις βάθος μελετών γεγονότων και σύντομων χρονικών περιόδων (π.χ. τα γεγονότα 1963-64 και 1974, οι Κύπριοι στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο) με σκοπό την ανάπτυξη από τους μαθητές ιστορικών πλαισίων με συνοχή.

(β) Έννοιες

Αυτή η κατηγορία στόχων αναφέρεται σε «δευτέρου επιπέδου» (επιστημολογικές) ιστορικές έννοιες⁴ που χρησιμοποιούνται από τους ιστορικούς στη μελέτη της ιστορίας καθώς και έννοιες περιεχομένου⁵ τις οποίες οι ιστορικοί χρησιμοποιούν για να περιγράψουν το παρελθόν. Η ιστορική σκέψη έχει να κάνει με την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η επιστήμη της ιστορίας λειτουργεί (πώς αποκτούμε γνώση για το παρελθόν). Οι μαθητές χρειάζεται να κατανοήσουν κάποια στοιχεία της επιστήμης της ιστορίας (προοπτική, λογική και μέθοδοι), ούτως ώστε η ιστορική γνώση να αποκτήσει τη δέουσα σημασία και άρα αξία για να τη μάθουν και να τη θυμούνται (Shemilt, 1980).

⁴ Έννοιες που συμπεριλαμβάνουν αντιλήψεις και ιδέες σχετικά με τις ιστορικές αναφορές, τα τεκμήρια και ερμηνείες, την αλλαγή και τη συνέχεια, την αιτία και το αποτέλεσμα, την ενσυναίσθηση, τον ιστορικό χρόνο κ.α.

⁵ Έννοιες που οι ιστορικοί χρησιμοποιούν για να περιγράψουν πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά φαινόμενα (π.χ. εμπόριο, δημοκρατία, βασιλιάς, δουλεία, σύνταγμα κτλ.). Είναι πάρα πολλές και αναφέρονται σε διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η επιλογή των εννοιών περιεχομένου που θα αναπτυχθούν στις τάξεις βασίζεται στη σχέση που έχουν με την γνώση περιεχομένου που θα διδαχθεί.

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseel
diyalog ve arastirma derneđi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

Οι έννοιες δεν μπορούν να αγνοηθούν, αφού οι μαθητές «δεν έρχονται στις αίθουσες διδασκαλίας σαν άγραφοι πίνακες· φέρνουν μαζί τους ιδέες βασισμένες στη δική τους εμπειρία για το πώς λειτουργεί ο κόσμος και πώς είναι πιθανό να συμπεριφέρονται οι άνθρωποι» (Lee, 2005: 31). Η αποτυχία προσδιορισμού και κατανόησης αυτών των προϋπάρχουσων ιδεών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα σοβαρές δυσκολίες στην κατανόηση της φύσης, της μορφής και της δομής της ιστορικής γνώσης που επιχειρούμε να διδάξουμε. Και αυτό γιατί τα παιδιά αρχίζουν να αναπτύσσουν αντιλήψεις για τον κόσμο από πολύ μικρή ηλικία. Αυτές οι αρχικές αντιλήψεις έχουν ισχυρή επίδραση στην ενσωμάτωση καινούριων εννοιών και αντιλήψεων (Bransford et al. 2000). Οι ιδέες των μαθητών «μπορεί να είναι βοηθητικές για τους εκπαιδευτικούς. Μπορούν όμως να δημιουργήσουν και προβλήματα, γιατί ιδέες που λειτουργούν καλά στην καθημερινή ζωή, δεν μπορούν, πάντοτε, να εφαρμοστούν με επιτυχία στη μελέτη της ιστορίας⁶» (Lee, 2005: 31). Εάν οι αρχικές αντιλήψεις των μαθητών δε ληφθούν υπόψη «μπορεί να αποτύχουν να κατανοήσουν τις νέες έννοιες και πληροφορίες που διδάσκονται, ή μπορεί να τις μάθουν για σκοπούς αξιολόγησης και να επιστρέψουν αργότερα, εκτός τάξης, στις προϋπάρχουσες ιδέες τους» (Bransford et al. 2000:14-15). Επίσης, η ιδέα της κατανόησης του πώς μαθαίνουμε για το παρελθόν είναι προφανές ότι συνδέεται στενά με την ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων.

Η κατανόηση εννοιών είναι ένα δύσκολο έργο και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να προσεγγίζεται ως «όλα ή τίποτα». Διαρκής στόχος μας πρέπει να είναι η συνεχής παροχή βοήθειας στους μαθητές μας, ούτως ώστε να αναπτύσσουν ολοένα και πιο ισχυρές ιδέες γύρω από τις έννοιες της ιστορίας. Με βάση τα πιο πάνω, εισηγούμαστε όπως τα καινούρια αναλυτικά προγράμματα για τη διδασκαλία της ιστορίας:

- α. Να συμπεριλαμβάνουν πρόνοιες για τον προσδιορισμό των προϋπάρχουσων ιδεών των μαθητών σχετικά με έννοιες περιεχομένου και επιστημολογικές (δευτέρου επιπέδου) έννοιες.
- β. Να προσδιορίζουν με σαφήνεια τις έννοιες και τις σχετικές ικανότητες (π.χ. χρήση πηγών, αξιολόγηση ιστορικών αναφορών κτλ.) που πρέπει να αναπτυχθούν.
- γ. Να συμπεριλαμβάνουν στόχους, οι οποίοι αναφέρονται ρητά στο ζήτημα της ανάπτυξης των ιδεών των μαθητών γύρω από τις ιστορικές έννοιες.

(γ) Στάσεις

Η τελευταία κατηγορία στόχων αναφέρεται στην ανάπτυξη στάσεων, οι οποίες αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία της επιστήμης της ιστορίας. Για να είμαστε σε θέση να επιχειρούμε να ερμηνεύουμε και να κατανοούμε το παρελθόν, χρειάζεται να δείχνουμε σεβασμό προς τα τεκμήρια και να είμαστε έτοιμοι να παρέχουμε αμερόληπτες ιστορικές αναφορές (έστω κι αν αυτά τα τεκμήρια και οι αναφορές παράγουν ιστορίες που δε θέλουμε να γνωρίζουμε ή να λέμε). επίσης, πρέπει να είμαστε σε θέση να εκτιμούμε τις καλά τεκμηριωμένες κρίσεις και να καταβάλουμε κάθε προσπάθεια να τις επιτύχουμε. Ο σεβασμός προς το παρελθόν, τους ανθρώπους του και τα επιτεύγματά τους, αλλά και η αναγνώριση της απόστασης που υπάρχει μεταξύ εμάς και εκείνων⁷ είναι επίσης απαραίτητα στοιχεία της μελέτης της ιστορίας. Όλες αυτές οι στάσεις απέναντι στην ιστορία δεν υπάρχουν εξ' αρχής στις ιδέες των μαθητών⁸ και άρα πρέπει να αναπτυχθούν.

⁶ Για παράδειγμα η καθημερινή ιδέα ότι μπορούμε να είμαστε απολύτως σίγουροι για ένα γεγονός μόνο αν είμαστε αυτόπτες μάρτυρες δεν μπορεί να λειτουργήσει στην ιστορία, αφού πολλές φορές μελετούμε γεγονότα που συνέβηκαν πριν από τη γέννηση οποιουδήποτε ζώντα ανθρώπου. Αν αυτή η ιδέα παραμείνει, τότε η ιστορία θα φαντάζει αδύνατη για τους μαθητές.

⁷ «Βλέποντας το παρελθόν ως χρησιμοποίησιμο, κάτι που μας μιλά χωρίς μεσάζοντα στοιχεία ή ερμηνείες, καταλήγουμε να το μετατρέπουμε σε ένα ακόμα προϊόν προς κατανάλωση» (Wineburg, 2001: 6).

⁸ Για παράδειγμα, η έρευνα δείχνει ότι οι μαθητές έχουν μια ιδέα περί ενός ελαττωματικού παρελθόντος το οποίο κατοικείται από ανθρώπους λιγότερο έξυπνους και λιγότερο πολιτισμένους από εμάς Barton, 1996; Lee and Asbhy, 2001). Αυτή η ιδέα είναι ο φυσικός τρόπος σκέψης αφού οι μαθητές αντιμετωπίζουν συμπεριφορές και θεσμούς του παρελθόντος οι οποίοι φαίνονται ξένοι και παράξενοι όταν τους κρίνουμε με τους σύγχρονους κώδικες συμπεριφοράς

Γενικά, κάθε μια από τις τρεις πιο πάνω κατηγορίες στόχων είναι αναγκαία για να είναι ουσιαστικές και αποτελεσματικές οι υπόλοιπες. Για παράδειγμα, η εννοιολογική κατανόηση δεν έχει νόημα χωρίς τη γνώση περιεχομένου πάνω στην οποία χρησιμοποιούμε τις έννοιες για να σκεφτούμε και χωρίς τα απαραίτητα ιστορικά πλαίσια για τον προσανατολισμό στο χρόνο⁹. Η ιστορική σκέψη δεν έχει, επίσης, νόημα χωρίς τις στάσεις που την ρυθμίζουν. Παρομοίως, η προσφορά πολλαπλών προοπτικών είναι άχρηστη και μπορεί να προκαλεί σύγχυση, αν παρουσιάζεται χωρίς την ανάπτυξη των αναγκών εννοιολογικών εργαλείων και ικανοτήτων, που θα βοηθήσουν τους μαθητές να δουλέψουν με αυτές τις διαφορετικές και, σε πολλές περιπτώσεις, ανταγωνιστικές ιστορίες.

(3) Σχολικά Εγχειρίδια

Η παρούσα κατάσταση

Σήμερα, η πλειονότητα των σχολικών εγχειρίδιων για τη διδασκαλία της ιστορίας κυριαρχείται από μια μονολιθική, μονοπρισματική και εθνοκεντρική επίσημη αφήγηση. «Τα εγχειρίδια επίσης τείνουν να δίνουν ασφαλείς και μη αμφισβητήσιμες αναφορές λειτουργώντας ως φίλτρα που αγνοούν τις διαφορετικές προοπτικές... [εντός της 'δικής μας' κοινότητας] και επιλέγουν να αποκλείουν απόψεις και προοπτικές που μπορεί να αντανακλούν αρνητικά στο έθνος» (Karayianni, 2005: 73). Επιπρόσθετα, οι πηγές που παρέχονται εξυπηρετούν μόνο ως βοηθητικό (και συχνά φτωχό) υλικό υποστήριξης της κυρίαρχης αφήγησης. Τα σχολικά εγχειρίδια δε συμπεριλαμβάνουν οποιαδήποτε μεθοδολογικά εργαλεία για την υποστήριξη της ανάπτυξης εννοιών, ικανοτήτων ή στάσεων (πέρα από την εκτίμηση του «ένδοξου παρελθόντος μας»). Πιο ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα εγχειρίδια, αντί να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ιδεών των μαθητών, ενισχύουν διάφορες παρανοήσεις¹⁰ και αυξάνουν την προκατάληψη και τα στερεότυπα.

Η δική μας πρόταση

Τα εγχειρίδια της ιστορίας πρέπει να παρέχουν ευκαιρίες για επίτευξη των στόχων των αναλυτικών προγραμμάτων, όπως αυτοί αναπτύχθηκαν πιο πάνω:

α. Να συμπεριλαμβάνουν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές ποικίλων ειδών (γραπτές, οπτικές, ακουστικές)

(Lee, 2005). Δυστυχώς αυτή η παρανόηση είναι παρούσα ακόμα και στα σχολικά μας εγχειρίδια για τη διδασκαλία της ιστορίας, σε μερικές περιπτώσεις.

⁹ Ο προσανατολισμός στο χρόνο και η επιστημολογική γνώση (ιστορικές έννοιες και μέθοδοι) δεν είναι αρκετά από μόνα τους, σύμφωνα με τον Lee (2004). Μόνο όταν συνδυάζονται μπορούν να οδηγήσουν στον ιστορικό αλφαριθμητισμό. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο Shemilt (2000) ισχυρίζεται ότι όταν οι μαθητές δεν διαθέτουν μια μεγάλη εικόνα του παρελθόντος (ικανοποιητικό ιστορικό πλαίσιο), τα οφέλη από την επιστημολογική προσέγγιση της διδασκαλίας της ιστορίας είναι μη ικανοποιητικά.

¹⁰ Για παράδειγμα το εγχειρίδιο για τη διδασκαλία της μεσαιωνικής και σύγχρονης ιστορίας (μέση εκπαίδευση) αναφέρεται στο γεγονός ότι στο παρελθόν οι γιοί της οικογένειας έπρεπε δουλεύουν για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα και στην προίκα των αδελφών τους χρησιμοποιώντας την φράση «ήταν η εποχή που ο πατέρας 'ήξερε καλύτερα' και σε πολλές περιπτώσεις εκμεταλλευόταν τον κόπο των γιών του» (Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, 2006: 202). Φυσιολογικά οι μαθητές θα αντιληφθούν ότι οι άνθρωποι (σε αυτή την περίπτωση οι πατέρες) στο παρελθόν ήταν άδικοι. Αρκετοί μαθητές μπορεί ακόμα να ισχυριστούν ότι το να χρησιμοποιεί κάποιος τα παιδιά του για να κερδίσει χρήματα είναι ανήθικο συνεπώς οι πατέρες πριν από μερικές δεκαετίες ενεργούσαν άδικοι και ανήθικοι. Αυτό ενισχύει την ιδέα των μαθητών περί ενός ελαττωματικού παρελθόντος. Τα εγχειρίδια αποτυγχάνει να βοηθήσει τους μαθητές να καταλάβουν ότι εκείνη την εποχή η κυπριακή αγροτική οικονομία στηριζόταν στα εργατικά χέρια. Σε πολλές περιπτώσεις εάν τα παιδιά δεν δούλευαν, η οικογένεια μπορούσε να αντιμετωπίσει προβλήματα επιβίωσης. Αποτυγχάνει επίσης να συζητήσει το γεγονός ότι εκείνη την εποχή μια γυναίκα ήταν δύσκολο να συντηρηθεί από μόνη της και η κατοχή προίκας ήταν πολύ σημαντική (ιδιαίτερα στην περίπτωση που για κάποιο λόγο έχανε τον πατέρα της) και πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο για να μπορέσει να παντρευτεί. Φυσικά η κύρια παρανόηση που καλλιεργείται μέσα από τα σημερινά σχολικά εγχειρίδια είναι η ιδέα της ύπαρξης μιας και μόνης αφήγησης (της επίσημης αφήγησης του εγχειριδίου σε αυτή την περίπτωση) που αποτελεί ακριβές αντίγραφο του παρελθόντος, ενώ οι οποιοσδήποτε άλλες ανταγωνιστικές ιστορικές αναφορές αποτελούν τα προϊόντα της προπαγάνδας των «άλλων».

Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου
και Έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseñel
diyalog ve arařtırma derneđi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

- β. Να προσφέρουν πηγές ποικίλων προοπτικών.
- γ. Να προσφέρουν υλικό για τη μελέτη περιλήψεων, θεματικών μελετών και μελετών εις βάθος.
- δ. Να παρέχουν προσεκτικά σχεδιασμένες δραστηριότητες που θα στοχεύουν στην ανάπτυξη γνώσης περιεχομένου, συγκεκριμένων ιστορικών εννοιών, ικανοτήτων και σχετικών στάσεων.

Για τη δημιουργία εγχειριδίων υψηλής ποιότητας, τα οποία θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην προώθηση της ιστορικής σκέψης και κατανόησης, προτείνουμε επιπλέον όπως η παραγωγή των εγχειριδίων¹¹ :

- α. Να ανατεθεί σε ομάδες αποτελούμενες από παιδαγωγούς ειδικευμένους στη διδασκαλία της ιστορίας και ιστορικούς, συνεπικουρούμενους από κοινωνικούς και αναπτυξιακούς ψυχολόγους και σχεδιαστές αναλυτικών προγραμμάτων.
- β. Να βασιστεί στα ευρήματα της εκπαιδευτικής έρευνας γύρω από τη διδασκαλία της ιστορίας και την πείρα στην παραγωγή εγχειριδίων από άλλα εκπαιδευτικά συστήματα.
- γ. Να λάβει υπόψη την εμπειρία και την εμπειρογνωμοσύνη οργανισμών, όπως ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας, το EUROCLIO, το Συμβούλιο της Ευρώπης κ.α.

(4) Αρχική κατάρτιση και ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση και υποστήριξη εκπαιδευτικών

Η παρούσα κατάσταση

Σημαντικό ποσοστό του εκπαιδευτικού πληθυσμού της Κύπρου, σήμερα, δεν είχε ποτέ επίσημη εκπαίδευση στη διδασκαλία της ιστορίας¹². Στα προηγούμενα χρόνια, πολύ λίγες ευκαιρίες για κατάρτιση στη διδασκαλία της ιστορίας παρέχονταν από τις εκπαιδευτικές αρχές. Αυτή η έλλειψη επίσημης αρχικής και ενδοϋπηρεσιακής κατάρτισης άφησε τους εκπαιδευτικούς με απηρχαιωμένες μεθόδους και στατικές επιστημολογίες, ανασφαλείς και διστακτικούς στη χρήση νέων προσεγγίσεων, σχεδόν ανίκανους να εργαστούν με πηγές και να χειριστούν πολλαπλές προοπτικές και, ως αποτέλεσμα, αντιστεκόμενους σε κάθε εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας της ιστορίας.

Προς μερική κάλυψη αυτού του κενού, τα τελευταία πέντε χρόνια, ο διακοινοτικός Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και οργανισμούς όπως το EUROCLIO, υποστηριζόμενος από τις εκπαιδευτικές οργανώσεις ένθεν κακείθεν της ελεγχόμενης από τα Ηνωμένα Έθνη Ζώνης, παρείχε ποικιλία ευκαιριών συνεργασίας, επιμόρφωσης στη διδασκαλία της ιστορίας και παραγωγής εκδόσεων και συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού. Αναμφίβολα, πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα και παρόμοιες πρωτοβουλίες και δράσεις πρέπει να τυγχάνουν συστηματικής στήριξης.

Η δική μας πρόταση

Η επιτυχημένη διδασκαλία επηρεάζεται από τις ικανότητες των εκπαιδευτικών στην οργάνωση των τάξεών τους και τη μετάδοση ξεκάθαρων στόχων προς τους μαθητές, τη γνώση τους γύρω από το περιεχόμενο και την επιστήμη της ιστορίας και τα μεθοδολογικά εργαλεία διδασκαλίας της ιστορίας που διαθέτουν (Wineburg and Wilson, 2001; Husbands et al., 2003). Η αποτελεσματική διδασκαλία μπορεί να ενδυναμωθεί από τη γνώση θεωριών και εννοιών της κοινωνικής ψυχολογίας, όπως αυτές της αντιμετώπισης της προκατάληψης και χρήσης

¹¹ Η ευκαιρία για παραγωγή εγχειριδίων και διδακτικού υλικού θα πρέπει να δοθεί και σε άλλους οργανισμούς ή ιδιωτικές πρωτοβουλίες (με την προϋπόθεση ότι αυτές οι παραγωγές θα τηρούν συγκεκριμένα κριτήρια ποιότητας).

¹² Για τουλάχιστον μια δεκαετία το θέμα της διδασκαλίας της ιστορίας δεν διδασκόταν από το Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Επίσης μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών της μέσης εκπαίδευσης δεν έχουν λάβει εκπαίδευση στη διδασκαλία της ιστορίας.

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseñel
diyalog ve arařtırma derneđi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

στερεοτύπων στη διδασκαλία, καθώς και τρόπων αναγνώρισης και αποφυγής αυτών των τύπων σκέψης. Είναι προφανές ότι «ακόμα και το 'ιδανικό' εγχειρίδιο, δεν θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμο στα χέρια ενός εκπαιδευτικού που παρερμηνεύει τη φύση της ιστορικής γνώσης και συνεπώς αποτυγχάνει να προωθήσει την ιστορική κατανόηση» (Makriyianni and Psaltis, 2007).

Για να εξοπλιστούν οι εκπαιδευτικοί με αυτά τα εργαλεία και γνώσεις, συγκεκριμένες ενέργειες πρέπει να αναληφθούν, όπως:

- α. Η συμπερίληψη του θέματος της διδασκαλίας της ιστορίας στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, διδασκόμενου από παιδαγωγούς ειδικευμένους στη διδασκαλία της ιστορίας.
- β. Η προσφορά συστηματικής ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις, τα ερευνητικά ευρήματα και τις πετυχημένες πρακτικές στη διδασκαλία της ιστορίας από όλο τον κόσμο.
- γ. Η αξιοποίηση της εμπειρίας και της εμπειρογνώμοσύνης του Ομίλου Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας καθώς και άλλων οργανισμών όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και το EUROCLIO.
- δ. Η προσφορά μεταπτυχιακών πανεπιστημιακών προγραμμάτων στον τομέα της διδασκαλίας της ιστορίας.
- ε. Η δημιουργία συμβουλευτικών ομάδων, αποτελούμενων από εκπαιδευτικούς ειδικευμένους στη διδασκαλία της ιστορίας (κατά τρόπο παρόμοιο με αυτόν της λειτουργίας των ομάδων σε άλλα μαθήματα) για την παροχή στήριξης στους εκπαιδευτικούς που διδάσκουν την ιστορία (επισκέψεις σε σχολεία για καθοδήγηση των εκπαιδευτικών, οργάνωση σεμιναρίων, συγκέντρωση, παραγωγή και διάδοση βοηθητικού υλικού υψηλής ποιότητας κτλ.).

Συμπεράσματα

Ο Όμιλος Ιστορικού Διαλόγου και Έρευνας βλέπει την ιστορία ως επιστήμη. Η ιστορία μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να καθοδηγήσουν τις ζωές τους με ενημερωμένο και κριτικό τρόπο, με μια ενισχυμένη αίσθηση δράσης και κριτικής σκέψης. Η διδασκαλία της ιστορίας δεν είναι, σε καμιά περίπτωση, εργαλείο για τη μετάδοση μιας σταθερής και αναλλοίωτης εκδοχής του παρελθόντος ή την προώθηση πολιτικών και ιδεολογικών επιδιώξεων.

Για την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και κατανόησης των μαθητών είναι αναγκαία μια συνολική μεταρρύθμιση της διδασκαλίας της ιστορίας στην Κύπρο, η οποία να ενημερώνεται από την εκπαιδευτική έρευνα. Αυτή η μεταρρύθμιση πρέπει να βασίζεται στην αντίληψη ότι η διδασκαλία της ιστορίας έχει να κάνει, όχι μόνο με την απόκτηση γνώσης περιεχομένου, αλλά και με την ανάπτυξη εννοιών και στάσεων που αποτελούν ουσιαστικό μέρος της επιστήμης της ιστορίας. Η ανάγκη για νέα αναλυτικά προγράμματα και εγχειρίδια είναι επιτακτική. Η αρχική και ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη διδασκαλία της ιστορίας και η υποστήριξη της καθημερινής τους δουλειάς θα πρέπει επίσης να είναι ουσιώδη στοιχεία αυτής της μεταρρύθμισης.

Η επίτευξη του ιστορικού αλφαριθμητισμού δεν είναι εύκολη αποστολή. Η ιστορία είναι μια «αφύσικη πράξη» (Wineburg, 2001) υπό την έννοια των τρόπων με τους οποίους μελετά το παρελθόν αλλά και της στάσης της απέναντι σε αυτό. Αποτελεί ένα επίτευγμα συνδυασμού γνώσης περιεχομένου και επιστημολογικής γνώσης, το οποίο ρυθμίζεται από συγκεκριμένες στάσεις. Είναι επίσης μια αναπτυξιακή διαδικασία σε όλα τα επίπεδα. Πρέπει να έχουμε πάντοτε υπόψη ότι δεν σκοπεύουμε να δημιουργήσουμε μικρούς ιστορικούς, αλλά να βοηθήσουμε τους μαθητές μας να έχουν μια καλύτερη κατανόηση του κόσμου.

óμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseel
diyalog ve arastirma dernegi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barton, K. C. (1996) Narrative simplifications in elementary students' historical thinking, in J. Brophy (ed.), *Advances in research on teaching vol. 6: Teaching and learning history*, Greenwich: JAI Press.
- Bransford J.D, Brown A. L., and Cocking R.R. (eds) (2000) *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*, Washington DC: National Academy Press.
- Council of Europe (ed.) (2004) *Reports of the activities of the Council of Europe in History Teaching in Cyprus 2004 DGIV/EDU/HIST, 2004, 02*. Strasbourg: Council of Europe.
- Husbands et al. (2003) What do history teachers do in history classrooms? in: C. Husbands, A. Kitson, and A. Pendry (eds), *Understanding history teaching*, London: Open University Press.
- Karayianni, E. (2005) "What, and how, national identity is promoted by Greek- Cypriot history textbooks? A case study of three history textbooks" Unpublished MA dissertation, Institute of Education, University of London.
- Niyazi Kizilyurek (n.d.) History Teaching and "History Wars" in Cyprus. Retrieved 1 December 2008 from <http://www.hisdialresearch.org/articles.htm>
- Lee, P. (1991) Historical knowledge and the national curriculum, in: R. Aldrich (ed.) *History in the national curriculum*, London: Kogan Page.
- Lee, P.J. (1992) "History in schools: aims, purposes and approaches. A reply to John White." In P.J. Lee, J. Slater, P.Walsh and J, White, *The Aims of School History: The National Curriculum and Beyond*, London: Tufnell Press.
- Lee, P. J. (2004) Historical literacy: theory and research, *International Journal of Historical Learning Teaching and Research*, 5(1).
- Lee, P.J. (2005) Putting Principles into Practice: Understanding History, in M.S. Donovan and J.D. Bransford (eds), *How Students Learn: history, mathematics and science in the classroom*, Washington DC: National Academy Press.
- Lee, P.J. and Ashby, R. (2001) Empathy, perspective taking, and rational understanding, in: O.L. Davis Jr., S. Foster and E. Yeager (eds), *Historical empathy and perspective taking in social studies*, Boulder: Rowman and Littlefield.
- Levstik, L. (2000) Articulating the silences: teachers' and adolescents' conceptions of historical significance, in P. Seixas, P. Stearns and S. Wineburg (eds) *Knowing, teaching and learning history*, New York: New York University Press.
- Levstik, L. (2001) Crossing the empty spaces, in O.L. Davis Jr., S. Foster and E. Yeager (eds), *Historical empathy and perspective taking in social studies*, Boulder: Rowman and Littlefield.
- Makriyianni, C. and Psaltis, C. (2007) The teaching of history and reconciliation, *The Cyprus Review*, 19(1), pp. 43- 69.
- Oakeshott, M. (1983) *On history and other essays*, Oxford: Basil Blackwell.
- POST (2006). *Education for PEACE II: Textual And Visual Analyses Of The Lower Secondary School Turkish Cypriot History Textbooks*. Retrieved 28 November 2008 from <http://www.postri.org/efp2/index.htm>

όμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihseel
diyalog ve arastirma dernegi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

Shelmit, D. (1980) *History 13- 16 evaluation study*, Edinburgh: Holmes McDougall.

Shemilt, D. (2000) The caliph's coin: the currency of narrative frameworks in history teaching, in: P. Seixas, P. Stearns and S. Wineburg (eds), *Knowing, teaching and learning history*, New York: New York University Press.

Werstsch, J. and Rozin, M. (1998) The Russian Revolution: official and unofficial accounts, in: J. Voss and M. Carretero (eds) *Learning and reasoning in history: international review of history education volume 2*, London: Woburn Press.

Werstsch, J.V. and Penuel, R.P. (1998) Historical representations as mediated action: official history as a tool, in J. Voss and M. Carretero (eds): *Learning and reasoning in history: international review of history education volume 2*, London: Woburn Press.

Wineburg, S. (2000) Making historical sense, in: P. Seixas, P. Stearns and S. Wineburg (eds) *Knowing, teaching and learning history*, New York: New York University Press.

Wineburg, S. (2001) *Historical thinking and other unnatural acts*, Philadelphia: Temple University Press.

Wineburg, S. and Wilson, S. (2001) Models of wisdom in the teaching of history, in: S. Wineburg (ed.), *Historical thinking and other unnatural acts: charting the future of teaching the past*, Philadelphia: Temple University Press

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (2006) *Ιστορία της Κύπρου: Μεσαιωνική- Σύγχρονη. Λευκωσία*: Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

óμιλος ιστορικού διαλόγου
και έρευνας **association**
for historical dialogue
and research tarihsel
diyalog ve arastirma dernegi

Association for Historical Dialogue and Research

Office address: LEDRA PALAS Hotel, UN Buffer Zone, Cyprus

E-mail address: hisdialresearch@yahoo.com Web-site: <http://www.hisdialresearch.org>

APPENDIX 1

The Association for Historical Dialogue and Research

Values, mission and aims

The Association for Historical Dialogue and Research of Cyprus recognises the *values* of the Universal Declaration of Human Rights, the European Convention on Human Rights, the covenants of Human Rights issued by the United Nations, and the UNESCO recommendations relevant to history teaching. The Association's *mission* is to defend and promote productive dialogue and research in issues regarding history and history teaching to strengthen peace, stability, democracy and critical thinking.

Past, present and future

It was on April 21, 2003, that a number of educators and researchers, with an active interest in the teaching and learning of history, decided to establish in Cyprus a non-governmental, non-profitable, multi-communal organisation called The Association for Historical Dialogue and Research. The birth of the Association almost coincided with a historic change that took place on the island when on April 23, 2003 travel restrictions between the two sides of the Green Line in Cyprus were eased and several thousand Greek Cypriots and Turkish Cypriots had their first chance since 1974 to cross the divide. For an Association which recognises the values of the Universal Declaration of Human Rights, as well as the UNESCO recommendations relevant to history teaching, and which seeks to defend and promote productive dialogue and research on issues regarding history and history teaching, the time was right. It was evident that, more than ever before, the Association for Historical Dialogue and Research had to actively begin to realise its shared aims, and in doing so the AHDR established cooperation with Teacher Trade Unions across the divide and organisation at a local, European and international level.

In line with the UNESCO and the Council of Europe recommendations, the Association for Historical Dialogue and Research, since its foundation, has enlisted members from various ethnic, linguistic, and professional backgrounds working at various educational levels in Cyprus, making the first steps of a greater effort: an effort to maintain a continuous, productive dialogue about enhanced pedagogic practices that would encourage the values of the discipline of history. Its Board, comprising Turkish Cypriot and Greek Cypriot educators and historians, is a brilliant example of how productive collaboration; creative ideas and respect can blossom across the divide.

The Association has held a number of events, beginning with a two-day educational seminar in February 2004 entitled '*What does it mean to think historically? Approaches to teaching and learning history*'. The event received very positive written and oral feedback from the 250 academics, researchers and educators who came together from all over Cyprus, across disciplinary and linguistic boundaries to discuss ways in which historical thinking could be advanced. Many other educational events followed after this first opening to the public. The Association has set as one of its priorities the teacher training on the epistemology and methodology of history teaching and learning. Many inter-communal educational discussions, seminars, workshops and projects have been organised in collaboration with civil society and teacher trade unions across the divide in Cyprus and organisations abroad, such as EUROCLIO, CDRSEE, University of Oxford, Council of Europe. The greatest, current project-vision of the Association is the Home for Cooperation: the establishment of a **Research and Educational Centre** (Centre for young people and educators, multi-functional Conference room, Centre for Exhibitions and Archives, Library and work place for non-governmental organisations) in the UN Buffer Zone which will revitalise the 'dead zone' and create prospects for peace and stability in Cyprus.

For more information, please visit the Association's website at:

<http://www.hisdialresearch.org/activities.htm>